

راه‌های جلب سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی و موانع آن در استان کرمانشاه

سوسن صالحی^{۱*}، وحید محمدپور^۲، عزت اله گودینی^۳

1- کارشناس مدیریت سرمایه‌گذاری سازمان جهاد کشاورزی استان کرمانشاه

2- مدیر سرمایه‌گذاری سازمان جهاد کشاورزی استان کرمانشاه

3- معاون مدیرسرمایه‌گذاری سازمان جهاد کشاورزی استان کرمانشاه

* نویسنده مسئول: سوسن صالحی sssalehi@yahoo.com

چکیده

کرمانشاه ظرفیت‌ها و جذابیت‌های فراوانی در بخش‌های کشاورزی، گردشگری، صنعت، بهداشت و زیرساخت‌های ارتباطی دارد که می‌تواند سرمایه‌گذاران را برای حضور در این استان ترغیب کند اما شرایط حضور آنها با مشکلاتی همراه است. داشتن ۳۷۱ کیلومتر مرز مشترک با عراق، سه مرز رسمی، چهار بازارچه مرزی، چهار منطقه ویژه اقتصادی کرمانشاه، اسلام‌آبادغرب، قصرشیرین و اورامانات، موقعیت جغرافیایی و آب و هوای چهار فصل و کوهستانی، استان کرمانشاه را به بهشتی برای سرمایه‌گذاران تبدیل کرده است. اقتصاددانان سرمایه‌گذاری را یکی از مهمترین اهرم‌های پویایی اقتصادی و کلید رشد و توسعه اقتصادی می‌دانند اما استان کرمانشاه به دلیل مشکلات موجود که عمدتاً نشأت گرفته از موانع اقتصادی، مدیریتی، فرهنگی و اجتماعی و همچنین موانع منطقه‌ای و بین‌المللی و نیز موانع درونی و شخصی است هنوز نتوانسته بخوبی در این راستا موفقیت قابل توجهی کسب نماید. امروز این استان با ۱۵۰ هزار بیکار و نرخ ۱۴.۴ درصد بیکاری، یکی از استان‌های با نرخ بیکاری بالاست و شناساندن فرصت‌ها، ظرفیت‌ها و توانمندی‌های سرمایه‌گذاری می‌تواند این استان ۲ میلیون نفری را روی ریل توسعه قرار دهد و در کاهش آمار بیکاری آن نقش اساسی ایفا کند. واژه‌های کلیدی: ظرفیت‌های اقتصادی، سرمایه‌گذاری، دام و طیور، باغبانی.

مقدمه

استان کرمانشاه با داشتن مرز طولانی با کشور عراق و ۲۱ شهرک و ناحیه صنعتی که در برخی از آنها ۱۳ سال معافیت مالیاتی وجود دارد، بیش از ۹۰۰ هزار هکتار اراضی قابل کشت، راه آهن و فرودگاه بین‌المللی، مرکزیت استان‌های غربی، بارندگی ۲ برابر میانگین کشور، تولید حدود سه هزار مگاوات برق، ۱۴ سد به بهره‌برداری رسیده، جوانان تحصیل کرده و.... را از جذابیت‌های استان برای سرمایه‌گذاری می‌باشد اما تا زمانی که در استان سرمایه‌گذاری انجام نشود امکان تولید، رونق اقتصادی و کاهش نرخ بیکاری وجود ندارد. عملکرد استان کرمانشاه در جذب سرمایه موانعی مانند سقف پایین اختیارات مدیران بانک‌ها و موسسات عامل در بررسی و تصویب پرونده تسهیلات پروژه‌های اقتصادی، بعضاً مقررات و قوانین زائد و دست و پاگیر، تمرکز بسیاری از سیاست‌گذاری‌ها، برنامه‌ریزی‌ها و تصمیم‌گیری‌ها در مرکز کشور، تفسیر نادرست برخی از مدیران و کارشناسان از ضوابط و مقررات، روش‌های غلط مالیات استانی و.... بر سر راه سرمایه‌گذاری در استان وجود دارند.

با برنامه ریزی و برگزاری منظم جلسات ستاد سرمایه گذاری و بررسی و پیگیری مشکلات و موانع پیش روی سرمایه گذاران، برگزاری جلسات کمیسیون بهبود فضای کسب و کار، راه اندازی سیستم الکترونیکی پنجره واحد استعلامات و نیز ایجاد نظام کنترل پروژه های اقتصادی، روند پاسخ گویی ادارات به سرمایه گذاران تسریع و تسهیل شود.

با شناسایی قوانین و مقررات زائد و دست و پاگیر و ارایه پیشنهادات کارشناسی به هیات دولت، وزارتخانه ها و هیات مقررات زدایی مستقر در وزارت امور اقتصاد و دارایی تلاش می شود تا با اصلاح فرآیندها و حذف مقررات زائد، ضمن بهبود فضای کسب و کار به جذب سرمایه گذاری کمک شود. مهمترین اثر مستقیم سرمایه گذاری جذب شده خارجی برای یک منطقه را اشتغال، تولید ارزش افزوده، درآمد، رفاه، فناوری و قابلیت رقابت پذیری می باشد، جذب سرمایه گذار نشان از داشتن ظرفیت و استعداد های محیطی و بازار مناسبی دارد که استان جذب کننده باید از قبل برای شکل گیری این ظرفیت ها و استعدادهای انگیزه دهنده به سرمایه گذار خارجی، تلاش و ظرفیت سازی شده باشد.

روش تحقیق

این تحقیق در مورد طرح های زیربخش کشاورزی در واحدهای بهبود تولیدات دام و طیور و مدیریت باغبانی و مدیریت صنایع تبدیلی و تکمیلی سازمان جهاد کشاورزی استان کرمانشاه که زمینه سرمایه گذاری برای سرمایه گذاران داخلی و خارجی را دارند و دارای اولویت های اول و دوم و سوم طبقه بندی گردیده لند می باشد که در کمیته سرمایه گذاری سازمان جهاد کشاورزی و معاونت برنامه ریزی استانداری مطرح گردیده و با تبادل نظر کارشناسان سازمان جهاد کشاورزی استان کرمانشاه و صاحب نظران امور اقتصادی استان و اساتید دانشگاه و سرمایه گذاران مطرح استان قابل بحث و بررسی و در دستور کار می باشد.

ظرفیت های بسیار زیادی که استان کرمانشاه برای سرمایه گذاری دارد که این ظرفیت ها و منابع خدادادی نیاز دارد تا با عناصر و فرآیندهای سیستماتیک و مدیریتی دیگر همراه شود تا امکان تبدیل شدن به یک مزیت را به دست آورند. در خصوص علل موفق نبودن استان کرمانشاه در جذب سرمایه گذاری های خارجی و استفاده از ظرفیت های این استان را در هشت دلیل زیر می توان بیان کرد:

۱- سواد جذب سرمایه گذار و سرمایه گذاری خارجی در بین متولیان امر در استان باید افزایش یابد.

باید در استان طی یک برنامه مشخص توانمندسازی نسبت به تدارک دوره های آموزشی عمومی و تخصصی شناسایی و جذب، مدیریت و هدایت فعالیت های اجرایی به سمت و سوی جذب و همکاری با سرمایه گذاران خارجی و داخلی اقدامات معنی دار و مؤثری شکل بگیرد. سواد و اطلاعات مدیران و کارشناسان متولی به حد مناسبی برسد و در هر دستگاه دولتی متولی فعالیت های اقتصادی و سرمایه گذاری، حوزه جذب سرمایه گذار خارجی به عنوان پیشانی و بهترین حوزه دارای عملکرد شایان توجه باشد.

۲- اولویت اول و اصلی مدیران میانی و ارشد استان باید جذب سرمایه گذار خارجی باشد.

۳- ظرفیت های رقابتی استان در مقایسه با استان های دیگر برای جذب سرمایه گذاران خارجی مهیا شود.

زیرساخت های مناسب سخت افزاری و نرم افزاری برای کاهش هزینه های تمام شده سرمایه گذار شامل اصلی ترین زیرساخت ها مانند: زمین، آب، برق، گاز، راه و راه آهن و فرودگاه باری، نیروی انسانی دارای مهارت و تخصص، از قبل

آماده سازی و مهیا نشده است. لذا سرمایه گذار پس از ورود به استان و مواجه شدن با نبود این عناصر، تمایل خود را از دست داده و به جای دیگری می رود.

۴- فرهنگ و بافت عمومی و کارشناسی ادارات استان سواد، انگیزه، تمایل و همراهی لازم با سرمایه گذاران خارجی را ندارد و راهکارهای مناسب برای حل مشکلات محلی از قبل شناسایی نشده و این مشکلات از میان برداشته نشده است.

۵- تقریباً هیچ گونه طرح اولیه شامل مطالعات پایه و امکان سنجی پروژه های تشخیص داده شده، محدودیت های قانونی، مجوزهای قانونی، الزامات منطقه ای و ملی این پروژه ها و ... از قبل تهیه نشده است.

باید برای پروژه های اصلی قابل پیشنهاد، مطالعات پایه صورت گیرد، مکان یابی انجام شود و مجوزهای اولیه و پایه صادر شود. سرمایه گذار وقتی با مجموعه های مناسب و مشخص با مطالعات پایه انجام شده، زمین و زیرساخت های تأمین شده مواجه شود، انگیزه کافی برای جذب را بدست خواهد آورد و وقتی با یک فضای مبهم با نبود هیچ برنامه و مطالعه اولیه مواجه می گردد، زمان و منابع خود را درگیر فضای ابهام و عدم اطمینان نخواهد کرد.

۶- یکی از مهمترین ظرفیت های موجود استان بانک ها هستند که دانش و مهارت کارشناسی و البته انگیزه لازم برای دادن مشاوره های مالی، دادن مسیریابی برای انتقال سرمایه و منابع مالی، دادن مشاوره های کارشناسی برای تشخیص پروژه های مناسب و تکمیل کننده زنجیره های تولیدی در استان را ندارند

اصلی ترین منافع حضور سرمایه گذاران خارجی در استان به بانک ها می رسد و این بانک ها هستند که در تمامی مسیر ساخت و راه اندازی، پذیرای منابع و چرخش مالی سرمایه گذار خواهند بود. مدیریت ارشد استان باید که در این حوزه برای بانک های استان وظیفه و مأموریت در نظر بگیرد و آنان را برای همراهی و همکاری در این حوزه آماده و هدایت نماید.

۷- از مهمترین عناصر اصلی جذب سرمایه گذار خارجی در استان نقش دولت مرکزی است.

دولت مرکزی نیز در هیچ یک از وزارت خانه ها برنامه مشخصی برای هدایت سرمایه گذاران به سمت استان کرمانشاه نداشته و ندارد. یعنی برای توزیع مناسب منابع این حوزه بین استان های کشور نیز هیچ هدایت و برنامه معینی وجود نداشته است. این مهم البته به نداشتن قابلیت چانه زنی و نیروهای توانمند در بافت کارشناسی و مدیریت میانی و این وزارت خانه های مختلف از طرف استان خبر می دهد.

۸- مشوق های محلی و منطقه ای معنادار، مناسب و انگیزه دهنده به سرمایه گذاران تنظیم و ارایه شود.

این مشوق ها شامل تخفیف مالیاتی، هزینه های پایین تخصیص و تغییر کاربری زمین، تسهیلات مالی با شرایط مناسب و سریع، ساده کردن بسیاری از مجوزهای قانونی لازم از نظر میزان هزینه و زمان، معافیت از قوانین کار و بیمه تأمین اجتماعی برای زمان معین و ... است که می توانند هزینه های ثابت و متغیر سرمایه گذار را چه هنگام گذران دوره سرمایه گذاری و چه هنگام راه اندازی و تولید کاهش داده و ظرفیت جذب را برای استان بوجود آورند.

مشوقهای سرمایه گذاری جهت استفاده سرمایه گذاران

ردیف	عنوان مشوق	ماده قانونی مربوطه
1	واگذاری اراضی منابع ملی به طرح های کشاورزی و صنایع تبدیلی و غیر کشاورزی	دستور ریاست سازمان در زمینه تسریع در بررسی طرح براساس دستورالعمل و ضوابط واگذاری اراضی منابع ملی ودولتی برای طرحهای کشاورزی و غیر کشاورزی 020/2626 مورخ 87/2/3
2	کاهش زمان صدور مجوز تغییر کاربری اراضی کشاورزی	دستور ریاست سازمان در زمینه تسریع در بررسی طرح براساس قانون حفظ کاربری اراضی زراعی و باغی مصوب 1385
3	معافیت از پرداخت عوارض گمرکی محصولات تولیدی قابل صدور بخش کشاورزی به خارج از کشور	استفاده از مزایای ماده 141 قانون مالیات های مستقیم مصوب 81/11/27
4	معافیت طرحهای کشاورزی و صنایع مرتبط با کشاورزی از پرداخت سهم بیمه کار فرما، عوارض ومالیات	استفاده از مزایای ماده 81 قانون مالیات های مستقیم مصوب 81/11/27
5	صدرو مجوز های لازم در حداقل زمان	اصل 44 قانون اساسی وقانون تشکیل سازمان نظام مهندسی کشاورزی ومنابع طبیعی
6	برخورداری از معافیت گمرکی ملزومات وماشین آلات وارداتی مورد نیاز طرحهای کشاورزی	ماده واحده قانون معافیت گمرکی و سود بازرگانی ماشین آلات کشاورزی مصوب 1385/7/5
7	حمایت مالی ومعرفی مجریان جهت دریافت تسهیلات از محل منابع صندوق توسعه ملی	تسریع در کاهش فرآیند بررسی طرح ها با تشکیل میز مشترک با بانک عامل
8	تهیه کتابچه وسی دی (پکیج) اطلاعات فرصت های سرمایه گذاری در بخش کشاورزی شامل مطالعه وزیر ساخت جهت واگذاری به سرمایه گذاران وفارغ التحصیلان	ارائه به مرکز خدمات سرمایه گذاری استان
9	ارائه مشاوره رایگان به سرمایه گذاران برای انتخاب نوع فعالیت، محل اجرای طرح، وکسب مجوز فعالیت، ارائه اطلاعات کارشناسی ونظارت فنی رایگان بر اجرای طرح وراهنمایی در زمینه بازاریابی وزمینه های فروش محصول	قانون تشکیل وزارت جهاد کشاورزی

در سازمان جهاد کشاورزی براساس زیربخشهای مختلف معاونت بهبود تولیدات گیاهی ومهاونت بهبود تولیدات دام وواحد صنایع تبدیلی وتکمیلی لیست طرحهای که فرصت سرمایه گذاری دارند وبراساس نیاز استان اولویت طرحها برای سرمایه گذاری وواگذاری به سرمایه گذاران داخلی وخارجی به سه اولویت اول واولویت دوم واولویت سوم تقسیم

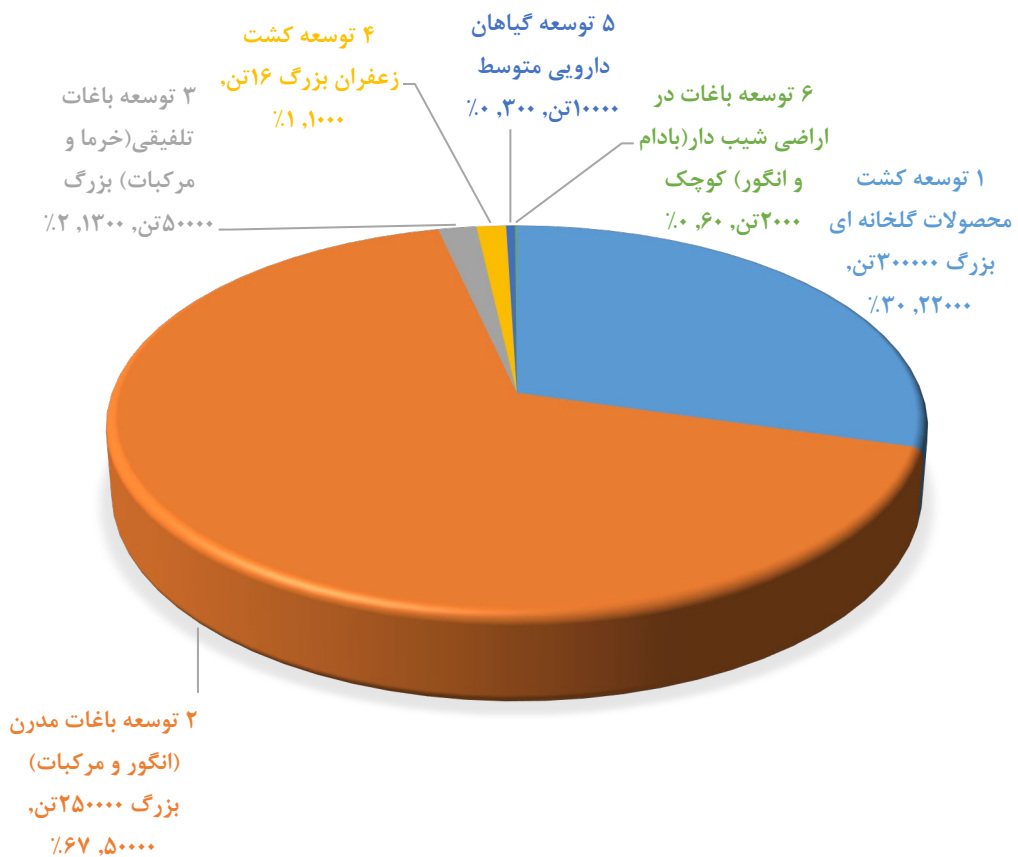
بندی شده اند که براساس جداول زیر مشخص گردیده اند.

1-در اولویت بندی اول بخش کشاورزی استان کرمانشاه به دلیل شرایط مناسب آب وهوایی استان مربوط به ایجاد طرحهای گلخانه ای وتوسعه باغات مدرن ، توسعه وكشت گیاهان دارویی وزعفران وتوسعه باغات در اراضی شیبدار(بادام وانگور) می باشد که بیشترین درصد مربوط به توسعه باغات در استان کرمانشاه می باشد.

2-در اولویت دوم به دلیل کمبود زیرساختهای واحدهای تبدیلی وتکمیلی استان کرمانشاه ، برای مثال کشت زیاد چغندر قند در استان وکمبود کارخانجات قندوشکر در استان وهمچنین واحدهای پرورش گاوشیری وگوساله پروری وتکمیل واحدهای صنایع تبدیلی وتکمیلی مانند کشتارگاهها مدنظر می باشد که بیشترین درصد در اوایت دوم در استان کرمانشاه مربوط به مجتمع های پرورش گاو شیری در استان میباشد وبعداز آن کارخانجات قندوشکر در جایگاه بعدی می باشد.

3-در اولویت سوم که مربوط به تولید وپرورش واحدهای دام سبک وواحدهای فرآوری وهمچنین پرورش اسب نژاد کرد وتکمیل کشتارگاههای طیور مدنظر می باشد که بیشترین سهم مربوط به پرورش دام سبک در استان میباشد.

طرحهای دارای اولویت اول

طرحهای دارای اولویت دوم

۹ فرآوری نخود

(نخودچی، آرد نخود،

کنسرو نخود، سس حمص

و ... متوسط کرمانشاه،

روانسر، اسلام آبادغرب و
متوسط دالاهو ۷۰۰۰ تن

۵۵۰۰ تن متوسط جاونرود،

سنقر و کرمانشاه

۴۰۰۰ قطعه در ساعت

۶ رب و آب

گوجه فرنگی ...

۵ تولید

مالت و ...

۴ پروار بندی

گوساله ...

۳ پروار بندی

بره ۷۵۰۰۰ ...

۲ پروار بندی گاوشیری

۱۰۰۰۰ راسی (۵ مجتمع)

بزرگ کرمانشاه، صحنه،

اسلام آبادغرب، هرسین،

سنقر و هرسین ۱۰۰۰۰ رأس

۱۰ فرآوری و بسته بندی

زعفران ۵ تن کوچک

کرمانشاه ۵ تن

۱۱ خشک کردن و بسته

بندی گیاهان داروئی،

تولید انواع دمنوش

کوچک کرمانشاه، هرسین

و اسلام آبادغرب ۵۰۰ تن

۱ واحد تولید

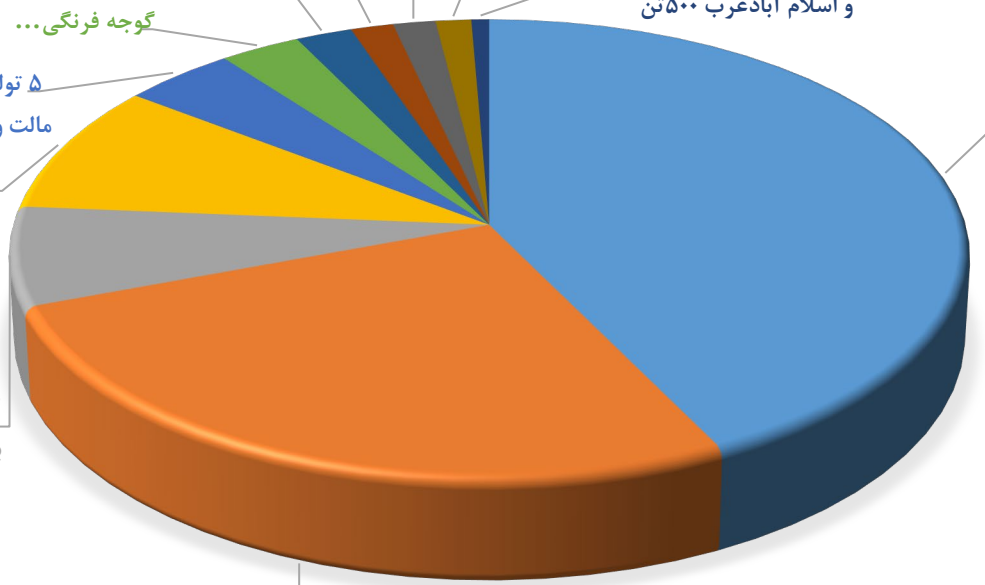
قند و شکر از

چغندر قند با

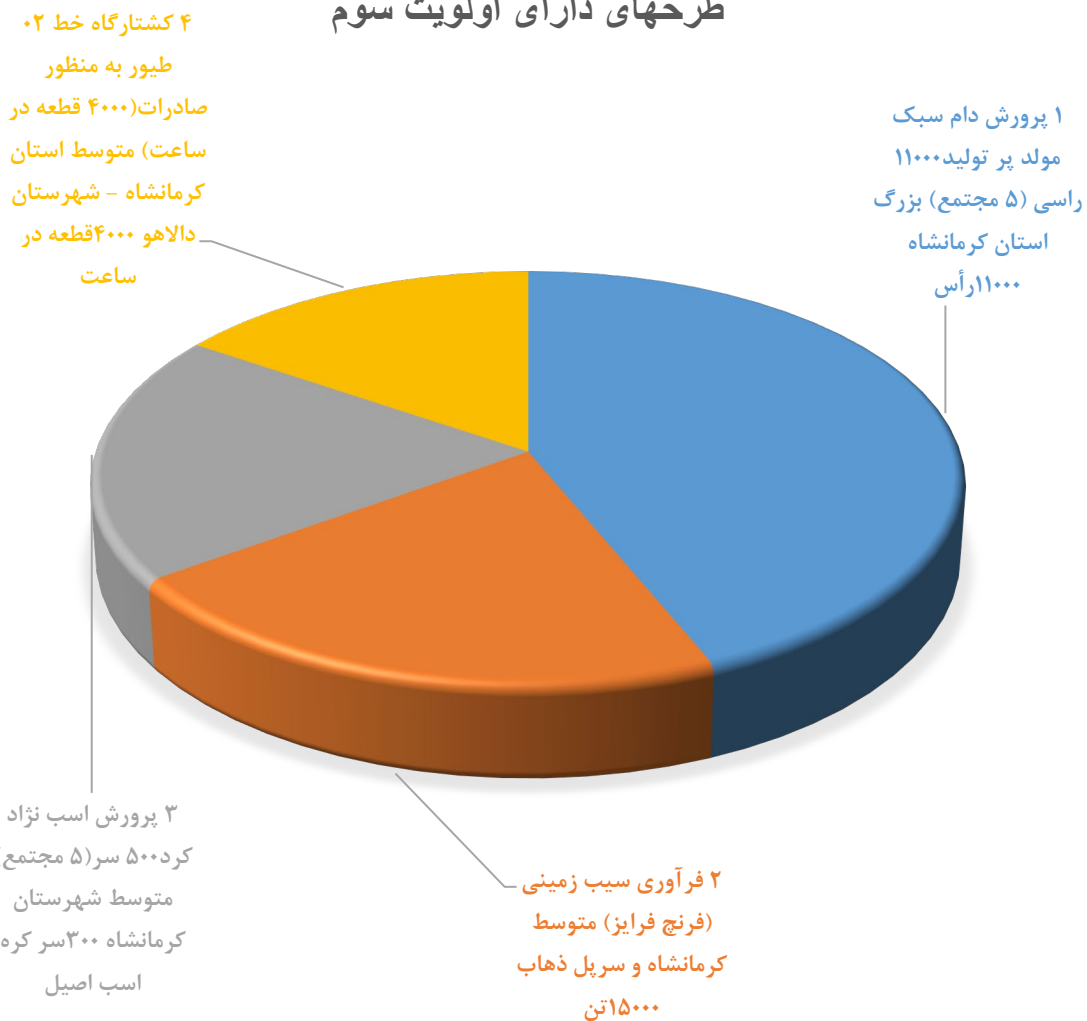
ظرفیت ۱۸۰

هزار تن

بزرگ ...

طرحهای دارای اولویت سوم

6. نتیجه گیری

- وظایف برای جذب سرمایه گذاری و ایجاد فرصتهای سرمایه گذاری در بخش کشاورزی استان
- 1- استفاده از نظرات مشورتی خبرگان و فعالان بخش کشاورزی به منظور رفع مشکلات و محدودیت های توسعه زیربخشهای مختلف بخش کشاورزی
 - 2- استفاده از نظرات مشورتی اساتید علمی و دانشگاهی جهت انتقال دانش روزآمد به فعالان و متقاضیان سرمایه گذاری در حوزه کشاورزی
 - 3- بهره گیری از ظرفیت اعتماد سازی ، مشارکتی و تعاملی نهادها و تشکل های مردم نهاد در حوزه های سیاست گذاری ، برنامه ریزی و اجرای پروژه های کشاورزی
 - 4- فراخوان طرحها و ایده های نوین و دانش بنیان از فعالین اقتصادی و پژوهشگران منطقه ای جهت کمک به توسعه سرمایه گذاری و اشتغال در بخش کشاورزی
 - 5- شناسایی نقاط قوت و ضعف الگوهای تولید و سرمایه گذاری موجود در زیربخشهای مختلف کشاورزی
 - 6- شناسایی استعداد های مناطق مختلف استان و تهیه بسته مناسب سرمایه گذاری در زیربخشهای کشاورزی
 - 7- شناسایی فرصتها و تهدیدهای مبتنی بر عوامل و شرایط اقلیمی ، جغرافیایی ، نهادها و بازرگانی و....
 - 8- شناسایی اولویت های سرمایه گذاری در حوزه های مختلف بخش کشاورزی از جمله شناسایی نیازهای توسعه ای در صنایع تبدیلی و تکمیلی
 - 9- پیگیری اجرای برنامه های زنجیره ارزش کالاهای دارای مزیت مبتنی بر تفاوتها و تمایزهای منطقه ای
 - 10- پیگیری برندسازی و بازاریابی برای برخی محصولات دارای مزیت استان در بخش کشاورزی
 - 11- پیگیری و پیاده سازی الگوهای موفق بنگاه اجتماعی در زیربخشهای مختلف کشاورزی به منظور توسعه پایدار و گذار از کشاورزی معیشتی به کشاورزی اقتصادی
 - 12- ارائه پیشنهادهای مناسب برای بهبود فرایندها ، اصلاح دستورالعمل ها و رویه های مرتبط با حوزه های مختلف سرمایه گذاری بخش کشاورزی
 - 13- ارائه پیشنهاد و انجام هماهنگی های لازم جهت برگزاری همایش های مورد نظر برای معرفی فرصت ها و پتانسیلهای سرمایه گذاری در حوزه کشاورزی
 - 14- انعکاس مسائل و مشکلات سرمایه گذاران به کارگروه ها و دستگاههای مرتبط و نیز پیشنهادات مناسب حمایتی از طرحها و پروژه های سرمایه گذاری در استان
 - 15- ایجاد هماهنگی و هم افزایی با دستگاههای اجرایی برای تبدیل پتانسیل های بالقوه استان به فعالیتهای تولیدی و ارزش آفرین

منابع

1. Aghanasiri, M. (2012). An overview of the investment process of the agricultural sector in the four development programs of the country. *Economic Journal*. 12: 61-78. (In Farsi)
2. AhmadPour, B., Hoseinipour, M. (2007). Effective factors on agricultural credit demand in Sistan. *Agricultural Economics and Development*, 15(58), 91-110. (In Farsi)
3. Akhavi, A. (1994). *International trade, trade strategy and economic development*. Tehran: Institute of Business Studies and Research. (In Farsi)
4. Amini, A. (1998). Investigating the investment situation in the agricultural sector. *Journal of Planning and Budgeting Quarterly*. 3 (9): 95-119. (In Farsi)
5. Ashraghi, F., Salami, H. (2005). The effect of unifying the rate of bank facilities on the allocation of credits to the agricultural sector. *Journal of Iranian Agricultural Sciences*. 36: 1053-1063. (In Farsi)
- 6.
7. آقانسیری، م. (۱۳۹۱). مروری بر روند سرمایه‌گذاری بخش کشاورزی در ... (مقاله ژورنالی)
8. احمدپور برازجانی، م. و حسینی‌پور، م. (۱۳۸۶). عوامل موثر بر ...
9. اخوی، آ. (۱۳۷۲). تجارت بین‌الملل، استراتژی بازرگانی و توسعه اقتصادی، ...
10. اشراقی، ف. و سلامی، ح. (۱۳۸۴). تاثیر یکسان‌سازی نرخ تسهیلات ... (مقاله ژورنالی)
11. امینی، ع. و فلیحی، ن. (۱۳۷۷). بررسی وضعیت سرمایه‌گذاری در ... (مقاله ژورنالی)